

ŠTO JE TO KONJIČKA INDUSTRIJA?**M. Čačić****Sažetak**

Konjogojstvo Republike Hrvatske je relativno malo, ali svi statistički pokazatelji kroz godine ukazuju na kontinuirani napredak i povećanje interesa za uzgoj i bavljenje konjima. Ipak, iako uzgoj konja i konjički sport čini tek mali udio u ukupnoj hrvatskoj poljoprivrednoj i sportskoj aktivnosti, postoje svi segmenti i aktivnosti kao u modernim, velikim i ekonomski razvijenim konjičkim industrijama, te stoga možemo bez ustručavanja govoriti i o hrvatskoj konjičkoj industriji.

Ključne riječi: konjička industrija, nacionalna ekonomija, Republika Hrvatska.

Uvod

U mnogim ekonomski razvijenijim zemljama svijeta, cjelokupno konjogojstvo istih zemalja zbog profitabilnosti objedinjuje se pod nazivom konjička industrija (eng. horse industry). Razvijene konjičke industrije imaju veliku ulogu u nacionalnim ekonomijama (posebice agrarnoj) i u stabiliziranju lokalnih ekonomija, bitno doprinose socijalnoj stabilnosti zajednice, očuvanju okoliša, zdravlju ljudi i poboljšanju kvalitete života. Često se u raznim nacionalnim izvješćima iz područja poljoprivrede može čuti da je konjička industrija srce poljoprivredne proizvodnje i stavlja se na prvo mjesto prema značaju u nacionalnoj poljoprivredi. U velikom broju istih izvješća, osim isticanja njezinog značaja, napominje se da ima još mogućnosti koje nisu iskorištene i da još uvijek ima prostora za širenje i rast njezinog udjela u nacionalnoj ekonomiji.

Struktura konjičke industrije

Konjička industrija je vrlo disperzirana. Sačinjena je od velikog broja različitih tipova poslovanja (često malih) i podupire širok varijetet aktivnosti u svim regijama zemlje.

Rad je priopćen na 1. Međunarodni simpozij o konjičkoj industriji i 3. Hrvatski simpozij o lipicanskoj pasmini, Slavonski Brod, 12. prosinca 2009.

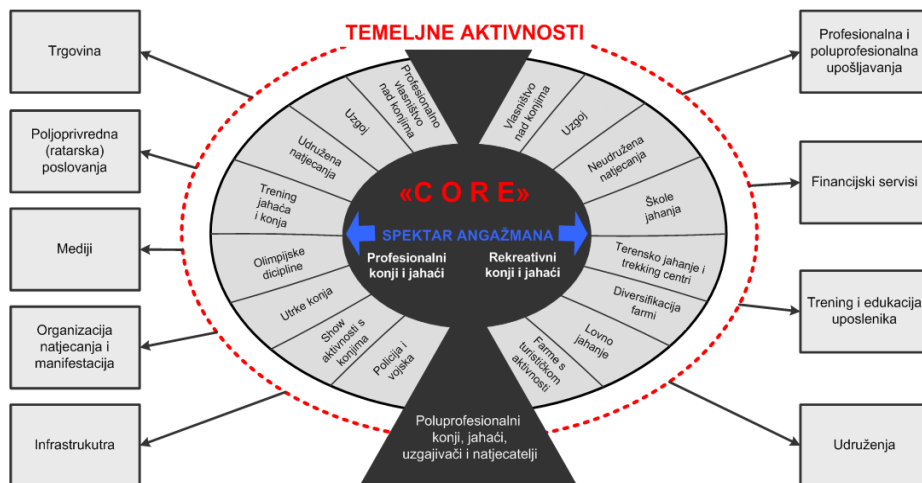
Mr. sci. Mato Čačić, dipl. ing., Hrvatski centar za konjogojstvo – Državna ergela Lipik, Marije Terezije 27, pp 12, 34551 Lipik, hck@hck-del.hr

Kombinira primarne ruralne ili seoske aktivnosti (uzgoj, držanje i trening konja) s velikim brojem urbanih ili gradskih aktivnosti. Ekonomska dobit ostvaruje se uvijek, u manjem ili većem udjelu. Ukupan ekonomski učinak je zbroj raznih izravnih, neizravnih i prouzrokovanih utjecaja.

Konjička industrija dijeli se u dva glavna dijela (prikaz 1):

1. *temeljne* ili „core“ aktivnosti osnovane na korištenju, posjedovanju i vlasništvu konja, i
2. *aktivnosti davanja dobara i servisa* za temeljne aktivnosti koje su jednako značajne.

Prikaz 1. – SHEMA MODERNE KONJIČKE INDUSTRIJE (DEFRA i British Horse Industry Confederation, 2004a)
 Display 1. – A SCHEMATIC OF THE MODERN HORSE INDUSTRY (DEFRA and British Horse Industry Confederation, 2004a)



Temeljne aktivnosti (core) konjičke industrije protežu se od u potpunosti profesionalnih aktivnosti do aktivnosti opuštanja i ugone u radu s konjima. Interes sudionika proteže se od interesa ostvarivanja dobiti do interesa opuštanja uz konje, a između se nalaze i mnogi poluprofesionalni sudionici koji imaju interes u ostvarivanju manje dobiti, ali i ugodnog druženja s konjima.

Temeljne aktivnosti konjičke industrije izravno zadovoljavaju potrebe potrošača. Aktivnost profesionalnih natjecatelja u konjičkim sportovima povlači aktivnost uzgajivača, trenere, organizatore konjičkih natjecanja i druge. Aktivnosti orijentirane na trenutke ugone i opuštanja uz konje uključuje

edukaciju u radu s konjima, obuku jahača, vozača i drugih, uključivanje konja u turističku aktivnost i drugo.

Drugi dio konjičke industrije je dio koji osigurava dobra i servise za temeljne aktivnosti, kao npr. konjogojske stručnjake, potkivače, veterinarsko osoblje, hipodrome i druge natjecateljske objekte, proizvođače hrane i druge.

Najznačajniji dio konjičke industrije su galopske i kasačke utrke ili tzv. trkaća konjička industrija (eng. *racing horse industry*).

Trendovi u konjičkoj industriji

U ekonomski razvijenim zemljama, ali i u zemljama u kojih je zapaženo povećanje ekonomskog standarda, bavljenje konjima (sport, uzgoj, rekreacija i drugo) sve više postaje odraz načina i kvalitete življenja, koji je upravo jedan od glavnih interesa u modernim konjičkim industrijama pojedinih država. Konj je sredstvo koje može poslužiti u aktivnostima opuštanja i edukacije ljudi svih dobnih skupina.

Promjene u zakonskoj regulativi pojedinih država koje su legalizirale kladenja na utrke izvan trkališta, značajno su utjecale na uzgoj trkaćih konja, njihovu uporabu i aktivnost na trkalištima. Posljedično tome, u posljednjem desetljeću dolazi i do promjena u stimulacijskim ulaganjima. Broj trkaćih konja u istim državama znatno je porastao, ali je i dalje naglasak u istim konjičkim industrijama na korištenju konja u trenucima ugone i odmora, tj. u poboljšanju kvalitete življenja. Promjene u zakonskim regulativama i stimulacijskim programima ponajviše su utjecale na rekreacijsko jahanje u SAD – u. Naime, terensko jahanje je, osim ugone jahanja, usko povezano s boravkom u prirodi. Posljedično, velikoj popularnosti i širenju terenskog jahanja došlo je do problema prevelikog broja jahača i konja koji borave u američkim nacionalnim parkovima i koji značajno utječu na njihovu floru i faunu, a čak i na preveliku eroziju tla na jahaćim stazama.

Konjička udruženja u zemljama s razvijenom konjičkom industrijom svakim danom broje sve veći broj početnika i natjecatelja amatera u mnogim konjičkim događanjima s naglaskom na promoviranje aktivnosti izvan natjecateljskih objekata ili tzv. ne arenskih aktivnosti, kao npr. rekreacijsko i terensko jahanje.

U nedavno provedenim studijama u SAD-u, utvrđeno je da 91% jahača boravi u nacionalnim parkovima od 2 do 4 puta mjesečno u trajanju od 2 do 8 sati. Jahači koji iznajmljuju konje ili tzv. komercijalni jahači, njih čak 96,9% borave dnevno u američkim nacionalnim parkovima od 1 do 3 sata.

Pokazatelji razvoja konjičke industrije

Tri su osnovna pokazatelja koji ukazuju na pozitivan trend razvoja neke nacionalne konjičke industrije:

1. povećanje broja konja,
2. povećanje broja aktivnih sudionika,
3. povećanje broja pasmina i uzgojnih tipova.

Pasmine konja i njihova uporaba

Usporedo s razvojem konjičke industrije, posljedično dolazi i do diferencijacije nacionalne populacije konja prema uporabi.

Moderna konjička industrija razlikuje podjelu u tri skupine, i to prema:

1. *Lokalitetu* – ova skupina obuhvaća veći broj pasmina, ali dominiraju tradicijske pasmine konja. U Hrvatskoj npr. u tu skupinu možemo ubrojiti lipicansku pasminu sa središtem uzgojnog područja u Slavoniji, hrvatskog hladnokrvnjaka sa središtem u Moslavini, hrvatskog posavca u Posavini i međimurskog konja u Međimurju, odnosno pasmine koje su sukladno našim nacionalnim zakonskim odredbama definirane kao izvorne i zaštićene pasmine konja.
2. *Sportu* – skupina je koja obuhvaća veći broj pasmina, ali pojedine dominiraju. Zaprežna natjecanja su npr. otvorena za veliki broj pasmina, ali prevladavaju pasmine koje su uzgojene u smjeru karosijernih konja ili konja za vuču lakih kočija, kao što je lipicanac i druge. Drugi vrlo jasan primjer su preponska i dresurna natjecanja.
3. *Pasmini* – promovira se uporaba pojedine pasmine u većem broju namjena. Razlog tome je pozitivan efekt stvaranja većeg tržišta, odnosno veće mogućnosti prodaje. Upravo zbog podijeljene uporabe, uzgajivači su često članovi više interesnih udruženja.

Troškovi uzgoja i održavanja

Troškovi uzgoja i održavanja ovise o pasmini i načinu uporabe. Prema ova dva čimbenika poredak troškova uzgoja i održavanja je sljedeći:

1. najveće troškove imaju vlasnici sportskih konja – ova skupina obuhvaća konje koji se koriste u galopskom, kasačkom, preponskom, zaprežnom, dresurnom i drugim sportovima.

2. drugi po troškovima su vlasnici izložbenih i show konja – ova skupina obuhvaća konje koji se uzgajaju u cilju izlaganja na festivalima, izložbama i smotrama konja, rodeo natjecanjima i nastupima u raznim show programima.
3. vrlo male troškove imaju vlasnici rekreacijskih konja – ova skupina obuhvaća konje koji koriste u različitim rekreacijskim aktivnostima, turističkom jahanju i drugo.
4. najmanje troškove uzgoja imaju vlasnici konja onih pasmina koje se uzgajaju u okvirima programa očuvanja pasmina ekstenzivnom tehnologijom – ova skupina obuhvaća konje koji su zbog autohtonosti i izvornosti uvrštene u nacionalne programe očuvanja. Ove pasmine vrlo rijetko sudjeluju u konjičkim sportovima, tako da osim osnovnih troškova uzgoja gotovo da i nema drugih troškova.

Za primjer, radi jasnijeg razumijevanja, studija o stanju konjičke industrije američke države Alabama za 1999. godinu, koja je obuhvatila preko dvadeset stavki troškova koji nastaju u držanju konja, donosi konkretne podatke o omjeru troškova između tri prije navedene skupine konja. Vlasnici trkaćih konja imali su po konju prosječan godišnji trošak od 15.390,00 dolara, vlasnici izložbenih i show konja trošak od 11.005,00 dolara, a vlasnici rekreacijskih konja 3.140,00 dolara po konju.

Irske uzgajivače njihovog nacionalnog preponsko – dresurnog uzgojnog tipa Irish Sport Horse (kakvi su naš hrvatski toplokrvjak i hrvatski športski konj), u 2006. godini prosječan godišnji trošak iznosio je 10.550,00 eura, od čega je 9.050,00 eura činio trošak kobile (pripust, hranidba, smještaj i držanje) i 1.500,00 eura trošak uzgoja ždrebeta od oždrebljenja do odbića. Iste godine prodajna cijena ždrebadi je u prosjeku iznosila 2.027,00 eura, a veću prosječnu prodajnu cijenu od oko 6.000,00 eura postiglo je svega 10 % najkvalitetnije ždrebadi.

Niska profitabilnost problem je velikog broja uzgajivača u svim zemljama Europske unije u kojima prosječne cijene toplokrvnih trogodišnjaka su u rasponu od 1.039,00 eura u Grčkoj do 7.700,00 eura u Italiji. Kada se učinila usporedba cijena između grla iste pasmine, slične uzgojne vrijednosti između pojedinih država, zamijećeno je da se problem niskih prodajnih cijena češće javlja u državama s malim pasminskim populacijama konja koje su značajne za konjičku industriju. Zaključak je da male pasminske populacije, iako značajne za razvoj konjičke industrije u nekoj zemlji, nemaju dovoljno veliki potencijal kako bi uzele značajni ekonomski udio u ukupnoj nacionalnoj konjičkoj industriji.

Uspješnost uzgoja sportskih konja

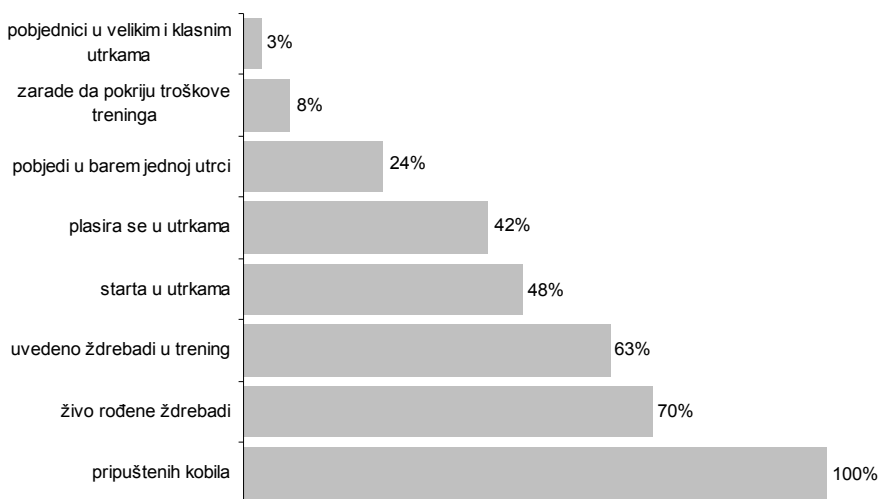
Kritični čimbenici u proizvodnji kvalitetnih sportskih konja su:

1. procjena rasplodnog grla na temelju rodovnika, vanjštine, sportskih rezultata i rezultata potomstva,
2. uspješan menadžment rasplodnih kobila i ždrebadi od začeca do tri godine starosti,
3. pravovremena procjena promjena potreba i želja kupaca,
4. prezentacija i trening mladih konja za prodaju i
5. edukacija vlasnika u cilju osposobljavanja za aktivno sudjelovanje u provedbi uzgojne strategije, prezentiranju i prodaji konja, te sudjelovanju u radu uzgojnih organizacija.

U skupini vlasnika sportskih konja, vlasnici trkaćih konja imaju najveće troškove treninga i držanja, ali i uzgoja. Pitanje je kolika je vjerojatnost da će uzgajivač, unatoč velikim novčanim ulaganjima, uzgojiti vrhunsko ždrijebe. Prema statistikama uzgoja trkaćih pasmina konja (engleski punokrvnjak i kasači), ta vjerojatnost iznosi svega 3 %, odnosno od 100 pripuštenih kobila samo tri ždrebeta imaju šansu postati pobjednici velikih ili tzv. „group“ utrka (graf 1).

Graf 1. – USPJEŠNOST UZGOJA VRHUNSKIH TRKAĆIH KOJA (Pejić, 1996)

Graph 1. – THE SUCCESSFULNESS OF PREMIUM RACE HORSE BREEDING (Pejić, 1996)



Utjecaj konjičke ekonomije u nacionalnoj ekonomiji

Konjička industrija se odražava ekonomskim učinkom u nacionalnoj ekonomiji kroz hipodrome i druga konjička natjecališta, uzgoj konja i aktivnosti posjetitelja. Uzgajivači konja i treneri koriste rad, zemljište, krmu, profesionalne servise, restorane, prenoćišta, opremu, strojeve i mnoge druge usluge i dobra. Hipodromi i druga konjička natjecališta koriste radnu snagu i imaju mnoge druge troškove kako bi uspješno poslovali. Sve to se odražava kroz godišnja ulaganja, zaposlenost i regionalnu distribuciju sektora.

Na razini Europske unije ulaganja u konjički sektor ili izravni troškovi po konju iznose od 1.000,00 do 2.800,00 eura, ne uključujući interne transfere unutar konjičke industrije i novac kladionica.

Prema tome, izravan utjecaj konjičke industrije najlakše se može mjeriti u: 1) finalnom potraživanju, 2) bruto državnom proizvodu (BDP) i 3) zaposlenosti.

Potrošnja povezana s konjima definirana je kao novčana potrošnja za dobra i servise koji su povezani s konjičkim aktivnostima.

Konjička industrija razlikuje tri kategorije potrošača:

1. potrošači koji posjećuju konjička natjecanja i troše novac u izravnom kladenju na hipodromima tijekom utrka (on – track kladenje), programe, ulaznice, restorane i drugo;
2. potrošači koji troše novac na kladenje izvan hipodroma (off – track kladenje);
3. potrošači koji su izravni sudionici i obožavatelji konjičkih aktivnosti, a novac troše na trening i pansioni smještaj konja, škole jahanja, opremu, stručne i veterinarske usluge, i drugo.

Treba istaknuti da bez obzira na kategoriju potrošača i oblik potrošnje, poslovanja povezana s konjima imaju veliki značaj u ekonomiji ruralnih krajeva.

Svi modeli za utvrđivanje utjecaja konjičke industrije na ekonomiju neke države zasnivaju se na *input – output* modelu:

1. Izravni ekonomski utjecaji – potrošnja konjičke industrije u drugim industrijama.
2. Neizravni ekonomski utjecaji – troškovi nastali zbog konjičke industrije u trgovini, npr. proizvođači hrane su potrošili novac za kupnju umjetnog gnojiva i slično.
3. Prouzrokovani ekonomski utjecaji – npr. u pojedinim trenutcima proizvođač hrane mora unajmiti radnika, neki poljoprivredni stroj koji ne posjeduje i slično.

Ukupan ekonomski utjecaj konjičke industrije je zbroj triju navedenih ekonomskih utjecaja: *izravni + neizravni + prouzrokovani utjecaj*. No, kada se usporede ukupan i izravan ekonomski učinak, uočava se pojava multipliciranja koja može biti značajna. Npr., na razini SAD-a na svaki 1 dolar izravno potrošen za konjičku industriju zbog multipliciranja u ukupnom učinku to iznosi 4,4 dolara, odnosno omjer potrošnje i multipliciranja iznosi 1:4,4 dolara.

Dva su osnovna razloga zbog kojih je važno utvrditi širinu i značaj konjičke industrije:

- Prvi je priroda same industrije koja je široko podijeljena od profesionalnog do hobističko - rekreacijskog bavljenja konjima, ali u stvarnosti sudionici nisu isključivo podijeljeni unutar tog intervala, nego između pojedinih sektora postoje manje ili veće povezanosti i manja ili veća preklapanja koja se ne mogu ignorirati.
- Drugi i puno značajniji razlog je općenito nedostatak i vjerodostojnost podataka u svim elementima industrije koji su značajni za izradu novih ili praćenje uspješnosti postojećih strategija.

Značaj konjičke industrije sa stajališta očuvanja okoliša

Treba istaknuti da je pašnjačko konjogojstvo, i općenito stočarstvo, jedan od osnovnih elemenata u očuvanju zaštićenih krajolika i biološke raznolikosti u mnogim zemljama. U mnogim državama Europske unije proporcionalno povećanju proizvodnje po jednom grlu opada brojno stanje stoke, jer manji broj grla proizvodi istu količinu hrane za ljude. Posljedično, potrebno je obrađivati manje površine zemlje te dio poljoprivrednih površina ostaje neiskorišten. Zbog činjenice da konji imaju najveću sposobnost iskorištavanja krme vrlo loše kakvoće i preživljavanja u vrlo ekstremnim uvjetima, idealno su sredstvo za očuvanje zaštićenih krajolika i biološke raznolikosti, odnosno kulturne baštine.

I dok u mnogim zemljama postoji problem prevelikog broja konja na pašnjačkim površinama, u Republici Hrvatskoj nedostaje konja. Nacionalni pašnjački resursi nisu dovoljno iskorišteni kao jedna od mogućnosti racionalnog uzgoja konja, ali i ekološke proizvodnje konjskog mesa, uz istovremeno očuvanje zaštićenih krajolika i biološke raznolikosti. Veliku ulogu upravo u tome mogle bi imati hrvatske autohtone hladnokrvne pasmine konja.

Proizvodnja krme za konje s osvrtom na Europsku uniju

Uzgoj konja, održavanje i trening, natjecateljski i rekreacijski događaji značajno doprinose nacionalnim ekonomijama i načinu života. Povećanje broja konja u modernoj poljoprivredi postavlja nove zahtjeve za određenom kvantitetom i kvalitetom pašnjaka i obradivih površina. Mnoge države Europske unije imaju točne podatke o tome koliko poljoprivrednih površina je potrebno za proizvodnju krme za nacionalnu populaciju konja.

Potrebne poljoprivredne površine po konju variraju od 0,5 do 2,5 hektara, ovisno o kvaliteti poljoprivredne površine. U najvećem broju zemalja Europske unije smatraju da je broj konja premalen i da ga u budućnosti treba povećavati sukladno promjenama u strukturi poljoprivredne proizvodnje.

U izračunu potrebnih površina za proizvodnju krme za konje najčešće je korištena kalkulacija na osnovi hranidbenih potreba toplokrvnog konja prosječne težine 500 kilograma (što odgovara jednom uvjetnom grlu u hrvatskoj zakonskoj regulativi) i koji je u treningu. Energetske potrebe takvog konja su 504 grama proteina/dan i 84 MJ/dan energije, od čega je 56 MJ potrebno za održavanje fizioloških funkcija organizma, a 28 MJ za trening.

Kalkulacije su izrađene na osnovi dvaju modela, uzimajući u obzir sijeno srednje kvalitete, cijelog zrna zobi i pšenične slame. Treba istaknuti i to da su oba modela ekstremna i uzevši u obzir sve mogućnosti između istih krajnosti, obuhvaćaju se sva područja (prostori) Europske unije.

Modeli su sljedeći:

1. *Scenarij A (ekstenzivniji)* - temelji se na manjem udjelu koncentrirane krme s manjim udjelom žitarica kao izvorom energije: 300 pašnjačkih dana; hranidbeni program tijekom boravka u štali: 8 kg sijena i 2 kg zobi.
2. *Scenarij B (intenzivniji)* - temelji se na većem udjelu koncentrirane krme s većim udjelom žitarica kao izvora energije: 165 pašnjačkih dana; hranidbeni program tijekom boravka u štali: 4 kg sijena, 4 kg zobi i 2 kg slame.

Od ukupnih poljoprivrednih površina Europske unije, za proizvodnju krme za konje koristi se od 2,56 do 3,01 % (tablica 1), odnosno od 3,3 do 3,9 milijuna hektara. Ta površina nije zanemariva u usporedbi s nekim drugim granama poljoprivredne proizvodnje, npr.: 1,6 % za proizvodnju šećerne repe, 2,1 % za proizvodnju uljane repice, 2,6 % za proizvodnju vina, 3,3 % za proizvodnju maslina.

Tablica 1. – PROSJEČAN UDIO U TROGODIŠNJEM RAZDOBLJU (1996. – 1998.) KORIŠTENIH POLJOPRIVREDNIH POVRŠINA U ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE ZA PROIZVODNJU KRME ZA KONJE (E U Equus 2001., 2001)

Table 1. AN AVERAGE SHARE OF USED AGRICULTURAL SURFACES IN COUNTRIES IN THE EUROPEAN UNION FOR HORSE FORAGE PRODUCTION OVER A TRIENNIAL PERIOD (1996. – 1998.) (E U Equus 2001., 2001)

DRŽAVA	Scenarij A	Scenarij B
Austrija	2,4	1,9
Belgija	11,8	9,8
Danska	5,4	4,1
Njemačka	4,2	3,5
Španjolska	1,65	1,5
Estonija	1,9	1,8
Finska	3	2,5
Irska	0,9	0,7
Italija	3,5	3,2
Nizozemska	13,95	11,4
Poljska	2,7	1,8
Švedska	8,2	3,3
Velika Britanija	4,1	3,3
UKUPNO	3,01	2,56

Zanimanja i zaposlenost u konjičkoj industriji

Jedna od značajki konjičke industrije prema kojoj se mjeri učinak u državnoj ekonomiji je zaposlenost. Konjička industrija osigurava veliki broj radnih mjesta izravno vezanih za konje (npr. uzgoj, proizvodnja krme, konjička natjecanja, škole jahanja, potkivači, proizvođači opreme, terenska vikend jahanja, lov i drugo) te druga, manje vezana izravno za konje (npr. konjogojski stručnjaci, veterinarski servisi, transport, hotelijerstvo i ugostiteljstvo, građevinarstvo i mnoga druga).

Broj zaposlenih u izravnom radu s konjima ponajviše ovisi o načinu uporabe konja:

1. natjecateljska štala (galopska, kasačka, preponska ili dresurna) = 1 djelatnik na 3 konja,
2. paradnih (show), rodeo ili izložbenih konja = 1 djelatnik na 12 konja,
3. ergele = 1 djelatnik na 30 konja,
4. za stručni rad (npr. dipl. ing. stočarstva i dr.) = 1 djelatnik na 100 konja.

Na izravno zapošljavanje utjecaj konjičke industrije nije velik, a to se odnosi na zapošljavanje djelatnika u izravnom radu s konjima. Puno značajniji je njezin utjecaj na zapošljavanje u neizravnim djelatnostima (djelatnici u natjecateljskim objektima, razne komisije i drugo). Konjička industrija nudi velike mogućnosti u sezonskom i samozapošljavanju. Značajan podatak je da veliki broj zaposlenja ne zahtjeva skupa školovanja.

U izravna zapošljavanja ubrajaju se npr.: uzgajivači, jahači, vozači, treneri, instruktori jahanja, zaposlenici za obavljanje štalskih poslova (tzv. konjušari), potkivači, veterinari i veterinarski tehničari, fizikalni terapeuti, šetači konja i drugi.

U neizravna zapošljavanja se ubrajaju npr.: agronomi stočarskog smjera, ekonomisti, voditelji štala, konjički suci i ostalo službeno osoblje na natjecanjima, dizajneri parkura, komentatori natjecanja, zaposlenici u kladionicama, snimatelji konja i konjičkih manifestacija, proizvođači i prodavači opreme za ljude i konje, proizvođači i prodavači specijalizirane odjeće i obuće, proizvođači i prodavači hrane i farmaceutskih preparata, informatičari i web site specijalisti, stručnjaci za hortikulturu i njihovo pomoćno osoblje, zaštitarsko osoblje, fizički radnici za prateće poslove, „konjički umjetnici“ (kipari, slikari i sl.) i drugi.

Kako je prije spomenuto, zaposlenost je jedan od tri parametra prema kojima se može mjeriti izravan utjecaj konjičke industrije u državnoj ekonomiji, a najvjerodostojnije se može izraziti utvrđivanjem broja zaposlenih djelatnika na puno radno vrijeme, odnosno ekvivalenta punog radnog vremena ili FTE (eng. *full – time equivalent*). FTE se izračuna tako da se broj konja u nekoj državi podijeli s brojem odrađenih radnih dana (radno vrijeme 8 sati) na izravnim i multipliciranim (neizravnim i sezonskim) poslovima vezanim uz aktivnosti konjičke industrije. Iako poslovi koje obavljaju ljubitelji konja u bilo kojem segmentu menadžmenta predstavljaju obavljanje poslova konjičke industrije i u konačnici to iznosi veliki broj odrađenih sati, ne uključuju se u zaposlenost.

Na razini Europske unije svaki konj stvara 0,03 do 0,07 FTE-a u izravnom zapošljavanju i oko 0,2 FTE-a kada se FTE multiplicira na neizravna i sezonska upošljavanja. Drugačije rečeno, u modernoj i razvijenoj konjičkoj industriji na približno 15 do 34 konja dolazi jedan izravno zaposlen djelatnik na puno radno vrijeme, odnosno nakon multipliciranja, na razini čitave konjičke industrije Europske unije, jedan zaposlenik na puno radno vrijeme na svakih 5 konja.

Vrlo slične statistike onima u Europskoj uniji su u SAD-u. FTE izravnog zapošljavanja u radu s konjima iznosi 0,05, a nakon multipliciranja 0,2, kao i na

razini Europske unije. Odnosno, 20 konja u izravnom zapošljavanju i 5 konja u multipliciranoj zaposlenosti u konjičkoj industriji.

Zašto je važno razvijati konjičku industriju u Hrvatskoj?

Približavanje ulaska Republike Hrvatske u okvire Europske Unije uzrokuje reformu poljoprivredne proizvodnje koja postavlja nove zahtjeve u svim granama stočarstva pa tako i u konjogojstvu. Specifično je da su prekretnice u uzgoju konja sukladne promjenama koje se događaju u ostalim granama poljoprivredne proizvodnje. Uzgajivači su sve više izloženi strukturalnim promjenama u poljoprivredi koje su posljedica agrarne politike. Rezultat tih promjena je veća specijalizacija poljoprivrednih proizvođača. Sukladno povećanim mogućnostima proizvodnje po proizvodnoj jedinici, mnogi bi mogli ostati bez svojih zaposlenja. Stručnjaci EU smatraju da je jedna od mogućih strategija upravo konjogojstvo, odnosno razvoj dobara i servisa agroturizma, pansioni smještaj te sportske i rekreacijske aktivnosti vezane uz konje. Dio stručnjaka također smatra da bi veliki dio farmera preorijentacijom proizvodnje mogao ostvarivati veću dobit nego tradicijskom proizvodnjom, a poslovanja vezana za konje postaju sve značajniji dio ekonomije ruralnih krajeva diljem cijele Europske unije. Takva poslovanja doprinose održavanju zaposlenosti koje je značajno kako s ekonomskog, tako i sa socijalnog stajališta.

Konji postaju sve značajnija veza između ruralnih i urbanih krajeva po pitanju načina življenja. Stvara se i uzajamni odnos između ovih područja putem proizvodnje kvalitetne krme za konje. Posebno je ta veza uspostavljena preko najprofitabilnijeg dijela konjogojstva, a to je sportska populacija konja, posebice trkača. Konji na koje se postavljaju visoki zahtjevi traže i hranu visoke kvalitete za koju su vlasnici spremni plaćati veću cijenu.

Razni servisi vezani uz konje prednost su za mnoga obiteljska gospodarstva zbog već postojećih poljoprivrednih površina i radne snage. Oni mogu obuhvaćati mnogo djelatnosti: korištenje pašnjačkih površina, pansioni smještaj, jahaće staze, trening, transport konja, opskrbu i proizvodnju krme za konje i drugo. Povećani interes za poslove koji se vežu za konje stoga mogu doprinijeti prosperitetu ruralnih područja.

Izgradnja sportskih objekata za održavanje konjičkih natjecanja te razvoj djelatnosti konjičkih natjecanja moraju biti sagledane ne samo kao možebitno isplativo ulaganje, već i područje djelovanja koje je bespogovorno u skladu sa svim ljudskim i gospodarskim implikacijama. Djelatnost konjičkih natjecanja, osim što u razvijenim zemljama samostalno financira čitav konjički sektor,

također je izravan i važan čimbenik u punjenju kako lokalnog, tako i nacionalnog proračuna.

Iskustva koja postoje u zemljama Europske unije i šire pokazuju da udio dobiti od konja u ukupnom bruto državnom proizvodu (BDP) može biti vrlo značajan. Spoznaje o utjecaju konjičke industrije na nacionalnu ekonomiju izazvale su u posljednjem desetljeću i promjene u ekonomijama i u zakonskoj regulativi država s razvijenom konjičkom industrijom, a sve to se značajno odrazilo na ulaganje u konjički sektor. Primjera pozitivnog utjecaja uzgoja konja na ekonomiju neke države je mnogo, u čemu bi Hrvatska povećanjem i unaprjeđenjem konjogojstva vrlo brzo mogla pronaći svoje mjesto.

U Hrvatskoj je krajem 2007. godine pod selekcijskim obuhvatom nešto više od 13 578 grla konja raznih pasmina i kategorija (HSC, 2008). Prostor Republike Hrvatske uvelike je neiskorišten, a s druge strane, za očuvanje i kultiviranje istih prostora nedostaje ne samo konja, nego i drugih vrsta domaćih životinja. Mišljenje je da Hrvatskoj nedostaje 40 000 konja, odnosno, da bi optimalna veličina hrvatskog konjogojstva bila oko 50 000 grla.

Vizija i misija u razvoju hrvatske konjičke industrije

Prije same izrade nacionalne strategije nužno je postaviti viziju i misiju razvojne strategije hrvatske konjičke industrije kao glavnih smjernica tijekom izrade. S obzirom na trenutačno stanje razvijenosti hrvatskog konjogojstva, pasminsku strukturu i prirodne resurse vizija i misija u razvoju hrvatske konjičke industrije trebaju biti sljedeće:

1. Vizija

- Hrvatska konjička industrija treba postati nacionalno i internacionalno priznata kao dobro organizirana, dostupna svojim dobrima i servisima svim zainteresiranim korisnicima, te mjesto opskrbe kvalitetnim konjima s naglaskom na najznačajnije pasmine (lipicanac, hrvatski hladnokrvnjak i hrvatski posavac).
- U budućnosti treba brojno povećavati sportske pasminske populacije (engleski punokrvnjak, kasač, preponsko – dresurne pasmine i uzgojne tipove, i drugi), koje trebaju kontinuirano kroz godine uzimati veći udio u cjelokupnoj hrvatskoj konjičkoj industriji.
- Za industriju, koja se treba širiti na nacionalnoj i internacionalnoj razini je potrebno imati stručnjake s odgovarajućim vještinama i znanjima za razvoj uspješne, profitabilne i održive proizvodnje.

2. Misija

- Podizati razinu znanja, vještina i sposobnosti ljudi koji sudjeluju u aktivnostima hrvatske konjičke industrije.
- Pomoći konjičkoj industriji da postane više profitabilna i reducirati sadašnju razinu gubitaka efikasnijim mjerama nacionalne godišnje novčane potpore, izradom strategije i pokretanjem razvojnih programa.
- Promovirati održivo korištenje zemljišnih i vodenih resursa.
- Očuvanje autohtonih pasmina konja temeljeno na samoodrživosti, ekologiji i tradiciji.
- Podupirati osamostaljenje krovnih uzgojnih i sportskih organizacija, te njihovo usklađivanje s međunarodnim regulativama.
- Podupirati izvozni potencijal konjičke industrije.
- Osigurati zdravlje i dobrobit konja.

Zaključak

Moderna i razvijena konjička industrija u mnogim zemljama značajan je dio nacionalne ekonomije. Prema preporukama stručnjaka Europske unije, kao posljedica promjena u agrarnoj politici, konji mogu postati vrlo značajan segment poljoprivrede, a time i nacionalne ekonomije. Hrvatska konjička industrija je relativno mala, ali sa velikim potencijalom za razvoj budući da postoji cjelokupna infrastruktura kao u bilo kojoj razvijenoj i profitabilnoj nacionalnoj konjičkoj industriji. Statistički pokazatelji konjogojstva Republike Hrvatske za posljednjih desetak godina u svim segmentima pokazuju intenzivan pozitivan napredak hrvatske konjičke industrije. Temeljeno na statističkim podacima, nacionalnoj tradiciji uzgoja konja i bavljenja konjičkim sportom, te geografskim, biološkim i agrarnim resursima kojima Hrvatska raspolaže, zaključuje se da postoji veliki potencijal za razvoj moderne i profitabilne hrvatske konjičke industrije.

LITERATURA

1. Alberta Horse Racing Industry (2001): The economic impacts of horse racing and breeding in Alberta. Econometric Research Limited.
2. Bronson, C. H. (1998): The Florida Horse Industry. Florida Department of Agriculture and Consumer.
3. Čačić, M. (2009): Konjička industrija. Agro Lider d.o.o.

4. Elgår, H., B. L. Wilton (2008): Horse farms as a factor for development and innovation in the urban – rural fringe with examples from Europe and Northern America. *Innovation Systems and Rural Development. Forest & Landscape Working Papers*, 27, 43-55.
5. EU EQUUS (2001): The horse industry in the European Union. Working Report prepared for EU Equus 2001. Skara and Solvalla. 11-13. June 2001. Sweden.
6. Fahey, T., L. Delaney (2007): State financial support for horse racing in Ireland. In: T. Collins (eds). *Budget perspectives 2007*. Dublin: The Economical and Social Research Institute.
7. Freeman, D. W. (2005): *Oklahoma Horse Industry Trends – Current Report*. Oklahoma Cooperative Extension Service.
8. Gibbs, P.G., G.D. Potter, L.L. Jones, M.R. Benefield, J.W. McNeill, B.H. Johnson, B. Moyer (1998): *Report on The Texas Horse Industry. The Texas Hore Industry Quality Audit Initiative and The Texas Agricultural Extension Service*.
9. Gordan, J. (2001): *The Horse Industry. Contributing to the Australian economy. A report for the Rural Industries Research and Development Corporation*. June 2001.
10. Johnoson, G. G. (2004): *The Future of the Horse Industry. The Horsemen's Corral*. Corralonline. www.corralonline.com/articles/article030402194659.htm, 30.09.2004.
11. McCall, C.A., J.J. Molnar, R.A. Pendergrass, R. Brodway (1999): *Economic Impacts of the Alabama Horse Industry. Alabama Cooperative Extension System. ANR – 848*.
12. Miller – Auwerda, P., Otto, D. (2005): *Economic Importance of Iowa's Equine Industry*. Iowa State University.
13. Pejić, N. (1996): *Konj – Equus Caballus*. Offset Print. Novi Sad.
14. Alabama Horse Council (2004): *Alabama Horse Industry Profile*. www.alabamahorsecouncil.org/AHC_IndustryPorfile.html, 21.12.2004.
15. Alberta Horse Racing Industry Review Working Committee (2001): *The Economic Impacts of Horse Racing and Breeding in Alberta*. Econometric Research Limited.
16. American Horse Council (1999): *Testimony of the American Horse Council to the Public sectro gaming study commission*. 23. July 1999. www.horsecouncil.org/comments/testimony.html, 30.09.2004.
17. American Horse Council (2008): *Horse Industry Statistics. Impact on the American Economy*. www.horsecouncil.org/ahcstats.html, 06.06.2008.
18. Catra (1990): *Equine Economic Impact In Pennsylvania. The Economic Impact Study of the Equine Industry in Pennsylvania*. www.catra.net/info/ecoimpact.htm, 21.12.2004.
19. Defra and British Horse Industry Confederation (2004a): *A report of research on the horse industry in Great Britain*. Henley Centre, march 2004., London.
20. Defra and British Horse Industry Confederation (2004b): *Strategy for the Horse Industry in England and Wales*. Henley Centre, march 2004., London.
21. Defra and British Horse Industry Confederation (2004c): *Joint research on the horse industry in Great Britain*. Department for Environment, Food and Rural Affairs. Crown. London. England.

22. Equimax (2004): What is ti like to work in the Horse Industry? www.equimax.com/Job_Seeker/eq_cinfo.htm, 30.09.2004.
23. Global Eqine Academy (2004): GEA and Horse Industry Updates. www.globalequineacademy.com/updades.htm, 21.12.2004.
24. Iowa Equine Industry (2006): The Iowa Equine Industry: The Billion – Dolar Facts. The Equine Industry is Agriculture. www.public.iastate.edu/~horsebarn, 16.06.2008.
25. Lantra Connect (2000): Advanced Modern Apprenticeship in the Horse Industry. Advanced Modern Apprenticeship Framework. Lantra House. Kenilworth.
26. Ohria (2003): Horse Racing Industry Growing. Horse Racing Industry Report. www.ohria.com, 06.06.2008.
27. Ohria (2004): The Economic Impacts of Racing and Breeding in Ontario 2000. OHRIA - Ontario Horse Racing Industry Association, The Industry. Statistics. www.ohria.com/industry/industry_stats/, 21.12.2004.
28. Royal Agricultural Society of England (2004): A Breeding Strategy for the British Sport Horse Industry. www.rase.org.uk/communications/breed.html, 30.09.2004.
29. Rural Industries Research and Development Corporation (2002): RIRDC Five Year Plan for Equine Research 2002 – 2006, 1 (02), Sydney.
30. Rusource – The Rural Invormation Network (2008): The Horse Industry. Research by Defra and the British Horse Industry Confederation. Briefing 123 - last reviewed 17. January 2008.
31. Swinker, A.M., P.R. Tozer, M.L. Shields, E.R.Landis (2003): Pennsylvanias equine industry inventory, basic economic and demographic characteristics. The Pennsylvania State University. Department of Dairy and Animal Science.
32. Thoroughbred Racing Bureau (2001): The Economic Benefits of a Thoroughbred Horse Racing Industry. Thoroughbred Racing Bureau PTY Ltd., August 2001.

WHAT IS HORSE INDUSTRY?

Summary

Horse breeding in the Republic of Croatia is relatively small in volume, but all statistical indicators throughout the years point to continuous development and an increase of interest for horse breeding and horse involvement. However, although breeding and horse sports make but a small portion of the overall Croatian agronomic and sport activity, all segments and activities found in modern, great and economically developed horse industries, are present in Croatian horse breeding, so therefore we can speak, without hesitation, of the Croatian Horse Industry.

Key words: horse industry, national economy, Republic of Croatia.

Primljeno: 20.4.2010.